

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

teatrikunsti õppekava

Märten Matsu

MINU ELU KUNSTIS

Lõputöö

Juhendaja: Taago Tubin, MA

Kaitsmisele lubatud.....

(Juhendaja allkiri)

Viljandi 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
ELU ENNE TEATRIKOOLI	4
I ÕPPEAASTA	6
II ÕPPEAASTA	11
SEMINARITÖÖ	16
LAVASTUSED	17
1. Rullnoka roll kuuldemängulavastuses „Eestluse elujõust“	17
2. Hansukese roll lavastuses „Hansuke ja Greteke“	18
3. Lamme roll lavastuses „Thijl Ulenspiegel“	19
4. Peter Augustus Duchene roll lavastuses „Mustkunstniku elevant“	21
5. Küüliku roll lavastuses „WONDERLAND“	23
6. Erinevad rollid lavastuses „Kellavärgiga apelsin“	25
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS	28
SUMMARY	29

SISSEJUHATUS

Järgnev lõputöö on minu tagasivaade ja eneseanalüüs neljale teatrikooli aastale näitleja erialal. Selle töö käigus ma loodan jääda ausaks nii enda kui ka lugeja suhtes ja analüüsida oma kogedut võimalikult avameelselt ja põhjalikult. Töö kirjutamisel võtan aluseks enda erialapäeviku ja mingil määral ka mälestused. Tööd alustan lühikesest ülevaatest minu elule enne teatrikooli, seejärel kirjutan põhjalikumalt esimesest kahest aastast teatrikoolis ning seejärel annan ülevaate ja analüüsi kolmandal ja neljandal aastal osaletud lavastustes.

ELU ENNE TEATRIKOOLI

Olen paljudele öelnud, et mõte astuda teatrikooli tuli suhteliselt õhust ning eriti ma seda ette ei plaaninud. Tegelikult plaanisin küll. Plaanisin juba siis, kui ma lõpetasin keskkooli ja otsustasin Lavakunstkateedrisse Tallinnas mitte katsetada (aastal 2012 olid sisseastumiseksamid EMTA's). Peale keskkooli sain hoopis sõbra kaudu tööotsa ja otsustasin aasta aega tööd teha. See töö, parkimisjoonte tegija, ei meeldinud mulle põrmugi. Siiski ma tegin aasta otsa hambad ristas seda tööd, sest taskuraha oli vaja kuskilt hankida. Lõpuks tuli 2013 aasta suvi ning ma võtsin töölt vabad päevad, et sõita Viljandisse sisseastumiseksamitele. Ma isegi ei osanud sõita Viljandisse.

Ma käisin enne eksameid ka eelkatsetel, Tallinnas NUKU teatris. Ma valmistasin ette luuletuse, proosateksti ja laulu. Enda üllatuseks sain ma eelkatsetelt kaasa soovitusel, et tule Viljandisse sisseastumiseksamitele. Sisseastumiseksamid olid rasked, väga rasked. Need hõlmasid endas koha peal antavaid etüüde, laulmist ja füüsilisi katseid. Ma arvasin tol hetkel, et kui eelkatsetest oled edasi saanud, siis sisseastumiseksamil ei pea enam luulet, proosat ja laulu esitama. Üllatusena minu jaoks, küsiti päev peale essee „ Miks teater“ kirjutamist kohe luulet, proosat ja laulu. Mul olid siiski eelkatsetest kõik meeles. Tol päeval ma sain edasi. Jahmatav oli aga see, et iga järgneva päeva lõpus öeldi minu nimi nende seas, kes edasi said. Lõpuks jõudis kätte ka see hetk, kui öeldi, kes sisse said. Vestlusel Viljandi Kultuuriakadeemia Black Box-is küsiti minu käest, nii palju kui ma mäletan, et mis minu lemmikraamat on. Esimene raamat, mis mulle pähe tuli, oli „Kärbeste jumal“. Seda raamatut ma olin tõesti lugenud ja see mulle sümpatiseeris. Aga tol hetkel ei olnud mul absoluutselt meeles, millest seal teoses juttu oli. Aga siis ütles Garmen Tabor, et „Sa oled sees“. See oli šokk. Ma ei suutnud sellist asja unes ka ette näha. Rõõm oli tohutu ja mõttes mõlkus juba mõte, et ma olen juba näitleja. Samas valdas mind ka murelikkus, sest ma ei teadnud, kuhu ma hüpanud olin. Ma ei olnud kultuurieluga üldse kursis. Ma ei olnud raamatuid lugenud, ma ei teadnud, kes olid minu tulevased õppejõud ja ma ei

teadnud, mis on teater. Teatriga olin ju kokku puutunud kõigest keskkoolis, kui tegelesin põgusalt kooliteatriga. Veidi olin käinud ka teatris, vanemate sunnil, sest „kui sa tahad näitleja olla, siis pead teatris ka käima“, olid minu vanemate laused. Aga tol hetkel ei olnud see peamine. Peamine oli see, et ma sain kooli sisse ja saan alustada uut ja põnevat elu.

I ÕPPEAASTA

Esimene koolipäev. Enesest mõistetav, tulen kooli ülima entusiasmiga. Mis sellest, et ma ei teadnud, mis mind ees ootab. Juba eelkatsetel ja sisseastumiseksamitel jäid mulle sisuliselt võõraks sõnad etüüd, proosa jne. Esimeses tunnis andis meie prof. Kalju Komissarov range soovitus pidada erialapäevikut. Ma olin elus tolleks hetkeks ainult ühe korra päevikut pidanud ja sedagi mitte kõige suurema pühendumuse ja järjekestvusega. Aga nüüd tuli mul seda täitama hakata. Ausalt öeldes pidasin päevikut põhimõtteliselt teise kursuse lõpuni. Edasi tekkis nii palju muid mõtteid, et ma ei suutnud ega osanud neid päevikusse kanda. Suuremas jaos hakkasin kirjutama mõtteid ja märkmeid tekstiraamatutesse. Esimene sissekanne päevikusse on Kalju telefoni number. Seda ma kasutasin praeguse hetkeni kahjuks ainult ühe korra. Praegu mõtlen, et ma oleks pidanud kindlasti rohkem kasutama, mõeldes, kuidas mul läks. Aga sel ajal ma ei julgenud. Järgmised sissekanded on neli punkti, mida pidas Kalju vajalikuks ja neid pean minagi vajalikuks. Tuleb rääkida, valetada ei tohi, hinge tuleb avada ja ole alati varem kohal. Seda viimast olen ma täitnud peaaegu terve oma elu. Ma vihkan hilinemist. Esimest kolme ma olen ka austanud ja austan neid siiani, kuid erinevatel põhjustel olen neile punktidele teatrikoolis läbi sõrmede vaadanud.

Esimeses tunnis rääkis Kalju põgusalt teooriast, kuid me liikusime kohe ka praktika juurde. Neid etüüde ei ole mul erialapäevikus kirjas, sest ma jõudsin sobiva erialapäeviku soetada endale alles kaks nädalat peale esimest koolipäeva. Seni olin ma kirjutanud mõtteid ja tundeid paberlehtedele, mis kahjuks on leidnud oma koha minust kaugel. Kuid kirjas on, mis etüüdid anti meile järgmiseks päevaks kodus ette valmistada. Nendeks olid „Ma tulen koju ja näen“ ning „Igal oinal oma mihklipäev“. Läksin koju tundega, et ma ei oska mitte midagi ja mis ma nüüd siis tegema pean hakkama. Mõtlesin kodus nende etüüdide peale, kuid mingit geniaalset ideed ei tulnud. Ma olen olnud terve oma elu selline inimene, kes teeb täpselt nii palju, kui vaja on, et läbi saada, siis ega see hetk mind kohe ümber ka ei muutnud. Ja see kajastus kohe ka järgmine päev erialatunnis Kalju tagasisides etüüdile.

Mida ma tahan, kes ma olen ja kust ma tulen? Selliste küsimuste peale ei oleks ma oma parima tahtmise juures ka tulnud ja veel vähem neile koheselt vastata. Aga just neid küsimusi Kalju minult küsis ja mina ei osanudki neile vastata. Ja nii ma tagasi oma kohale nende küsimuste üle mõeldes istusingi. Selle päeva lõpetuseks on kirjas mul selline märkus: „Õpi teiste pealt“ (Matsu 2013). See jäi mind kummitama.

Ka edaspidi eriala tundides ei olnud ma just kõige teravam pliiats. Ma ei saanud hakkama. Mul oli väga raske. Ma ei saanud aru, mida ma valesti teen. Kõik, mida mulle üritati teoorias selgeks teha, oli mulle arusaadav, kuid praktikas jäi kõvasti vajaka. Ma proovisin teiste pealt õppida ja ma tegingi enda arust kõike täpselt sama moodi. Lihtsalt teistel olid geniaalsemad ideed. Eriti keeruliseks läks asi lavakõne juures. Pidime lugema vabalt valitud muinasjuttu. Mäletan väga hästi seda Ugala teatri keldriruumis toimunud erialatundi, kus me pidime Kaljule oma valitud muinasjuttu ette lugema. Ma ei jõudnud oma muinasjutuga isegi teise lauseni, kui Kalju juba katkestas ja ütles, et ta ei saa tekstist aru. Ma teadsin seda isegi, et mu diktsioon on kohutav ja sellega teatris läbi ei löö. Ja siis ma hakkasin tegema tihedat tööd enda diktsiooniga. Aga see kõik tuli väga suure vaevaga ja ma ei saa siiani öelda, et mul oleks isegi hea, rääkimata perfektne, diktsioon. Peale selle olid selles muinasjutus väga lihtsad sõnad, mille tähendust ma ei teadnud. Või isegi teadsin, kui närvilisusest ja kartusest ei osanud ma nende sõnade tähendust Kaljule öelda. Kalju soovitas mul osta endale Eesti õigekeelsussõnaraamatu. Ülejärgmisel päev oli see mul olemas.

Me tegelesime edasi etüüdide ja lavakõnega. Ma mäletan tõesti ainult mõnda üksikut korda, kus mulle öeldi, et tubli, oled teinud tööd ja lähme siit ainult edasi.. Tol hetkel ma ei läinud eriala tundidesse mõttega, et vaatame mis saab. Ma hakkasin ka kodus proovi tegema. Kuid ma ei mõistnud, mis ma valesti teen ning mul oli väga keeruline üksi proovi teha. Kuid õnneks saime ülesandeks teha paarisetüüde. Nende tegemine mulle iseenesest meeldis. Tol hetkel ei julgenud ma eriti nendes proovides kaasa rääkida, sest ma olin kindel, et kõik teavad minust hästi palju rohkem ja mis mina ikka oma suud lahti teen. Lühidalt võib selle kokku võtta, et ma kartsin väga eksida. Seda on rõhutanud Kalju ja kõik teisedki õppejõud, et ära karda eksida. Aga enda arvates ma midagi muud nendes tundides ei teinudki, kui ainult eksisin.

Eriala kõrvalt tegelsime palju ka muuga. Nendeks olid peamiselt üldained. Ma ütlen kohe ausalt, et tol hetkel ei sallinud ma neid üldse. Ma ei saanud absoluutselt aru, miks neid

ained vaja on, sest ma olen niigi nii saamatu erialas ja kust ma peaksin võtma selle aja, et üldainetele veel keskenduda. Peale üldainete tegelesime veel paljude asjadega, kuid ma keskendun laulmisele, tantsimisele ja lavalisele akrobaatikale.

Ma ei ole kunagi olnud suur laulumees. Minu puhul võib öelda, et mulle on karu kõrva peale astunud. Ma mäletan, et sisseastumiseksamitel oli vaja Peeter Konovalovile laulda oma valitud laulu. Ruumis oli teisigi katsetajaid. Paljud olid juba laulnud ja mina imetlesin neid, kuni tuli kätte minu korda. Ma laulsin Ruja „Suudlus läbi jäätunud klaasi“. Ma ei tabanud vist ühtegi õiget nooti. Mul paluti üks kõrv kinni panna, et ma kuuleks enda häält ja äkki siis tabaksin noote. Ikka sama halb. Ka koolis oli mul esimestes laulutundides väga raske. Raske on siiani, sest me ei ole saanud kooliaja jooksul just ülemäära palju laulutunde. Olen kuulnud, et meie vanemal kursusel oli soololaulude eksam. Mina ootasin väga pikalt ja pingsalt hetke, kui õppejõud saab ainult minule oma aega pühendada. Seda hetke ei tulnudki. Sellest on mul siiralt kahju. Tantsimisega nii suuri probleeme ei olnud. Mul läks lihtsalt kauem aega, et õppida oma keha tunnetama. Viimases tantsutunnis ütles meie õppejõud Mall Noormets, et mina valmistasin talle suure üllatuse. Kooli alguses oli ta vaadanud, et järjekordne mammut, kes ei saa aru, mis tegema peab aga tantsutundide lõpuks oli minust kasvanud sirge kehahoiakuga noormees, kes saab aru küll, ja isegi kohati teistest paremini, mis tegema peab. See tõstis kõvasti mu enesehinnangut. Ka lavalises akrobaatikas ei olnud ma nende kõige kehvemate seas, kui võib nii öelda. Algustundides, kui olid kõik ülevedamised ja taolised trikid, siis oli mul raske. Tänu erinevatele terviseprobleemidele ei olnud ma võimeline tõstma ja hoidma oma partnereid. Mina olin pigem see, keda tõstetakse. Hiljem, lavavõitluse tundides tekkis isegi olukordi, kus ma sain teisi õpetada. Ma õppisin kiirelt ja teistele õpetamine õpetas omakorda mind.

Selle kõige kõrvalt alustasime tööd ka minu esimese lavastusega teatrikoolis. Selleks oli minu kursusekaaslase Karl Sakrtisa esimese aasta lavastajaülesanne. Lavastus kandis nime „Flöödiunelm“. Ma pidin mängima seal vana meest. Ma alustasin seda protsessi kergusega, sest ma olin kindel, et ma õpin teksti pähe ja asi on valmis. Tegelikult oli palju hullem. Lavastaja andis küll täpseid ja õigeid ülesandeid, kui ma ei osanud neid veel realiseerida. Ma avastasin, et ma ei suuda laval teksti anda ilma selleta, et ma mõtlen kogu aeg oma diktsioonile. See saadab mind siiani.

Esimesel aastal tegelsime ka „Hamletiga“. Selle teose ülesanne seisnes selles, et lavakõne tuleb kombineerida lavalise liikumise ja akrobaatikaga. „Hamletit“ analüüsisime

koos Kaljuga. Igat tundi ma kartsin, sest esiteks mul oli kohutav diktsioon ja mul oli väga suur aukartus Kalju ees. Iga kord, kui keegi pidi alustama uut lõiku, siis ma peitsin oma näo ära, sest ma ei julgenud lugeda, ma kartsin, et Kalju vihastab mu diktsiooni peale. Ükskord isegi vihastas. Hakkasin lugema ja diktsioon ei olnud isegi kõige hullem, kuid Kalju katkestas ja küsis, et mis siin lõigus nüüd toimus. Ma ei osanud talle vastata. Ma nägin teiste nägudest, et kõik teised teadsid vastust. Mina hakkasin selle tõttu veel rohkem närveerima ja ei osanudki lõpuks vastata, mille peale võttis Kalju kümme minutit pausi. Kui me kursusekaaslase Eduard Teega seda katkendit koos liikumisega ette näitasime, siis liikumise kohta ei olnud Kaljul midagi öelda. Öelda oli mulle selle kohta, et ma anna teksti laval ilma igasuguse tundeta, ma konstanteerisin fakti. Kuid kõik, mis laval sünnib, sünnib siin ja praegu ja peaks tulema üllatusena, avastushetki laval minul ei olnud. Mul oli keeruline seda teostada.

Ühel hetke avastasin, et mul jääb kõvasti enesekindlusest puudu. Põhjuse leidsin ka. Ma olen küll vanuse järgi täiskasvanud, kuid välimuselt annan ma siiani välja põhikoolijüngri vanuse. Seda süvendas see, et mu kehakaal ei olnud normis. Mul oli väga madal enesehinnang ja ma ei uskunud endasse üldse. Raske on panna inimest publikus minusse uskuma, kui ma ei usu iseendassegi.

Aega läks aina edasi ja edasi ja mina muudki proovisin oma asjadega teistele järgi jõuda. Kõik kirjatööd sain ma peaaegu alati õigeaegselt tehtud, kuid erialaselt ei jõudnud ma kuidagi teistele järgi. Meie kursusel oli väga populaarsed ka erinevad töötoad, mis olid kooli poolt ette antud. Pidime veetma ühe kuu Tallinnas, kus külastasime erinevaid töötubasid. Eelkõige olid need nukukunstile ja hääleleseadele suunatud. Ausalt vastates, siis mulle need mingis mõttes meeldisid ja samas ei meeldinud ka. Meeldisid selle poolest, et mind tõesti alguses sümpatiseerisid erinevad nukud ja ma tahtsin nendega tegeleda. Kuid kahjuks saime kõiki töötubasid vaid näputäie ja mitte midagi rohkemat. Meil ei jäänud aega sellega edasi töötamiseks ja nüüdseks on peaaegu kõik juba meelest läinud. Samas ei olnud mul koheselt isu nende asjadega edasi töötada, sest ma ei saanud ju isegi erialaselt endaga hakkama.

Seda näitasid ka suvised eksamid. Eksamitesse kuulusid ka katkendid Tammsaare „Kõrboja peremehest“, mida me esitasime Viljandis Lossimägedes. Nende katkendite juhendajateks olid Adeele Sepp ja Marika Palm, sest Kaljul olid osaliselt terviseprobleemid ning asjatamised Pärnus, Endla teatris. Nendega koostöö meeldis mulle kohati isegi

rohkem, kuna nemad võtsid asja kuidagi vabamalt ja nendega ma ei kartnud nii väga eksida. Eksamitesse kuulusid katkendid „Hamletist“ koos akrobaatikaga, laulmine, lavakõne, ja minu jaoks kolm lavastust. Nendeks lavastuseteks olin Helena Kesoneni „Kunstnik Jaagup“, Karl Sakritsa „Rohelise seljakotiga mees“ ja Ringo Ramuli „Liblikmees“, millest viimases oli sõnatu roll. Selle sõnatu rolliga, mis oli neist eelmistest kõige väiksem roll, sain ma enda arust kõige paremini hakkama, sest ma ei pidanud laval teksti andma. Ma tundsin ennast kuidagi kindlamana.

Eksamitejärgses tagasisides sain näitlejameitserlikkuse eest B, tantsimise eest A ja lavakõne eest C. Lavakõne hinde järel oli üks märksõna: diktsioon. Veel öeldi mulle, et ma usaldaksin ennast ja kardaksin eksida. Lisaks, et kui laval mõte uitama läheb, siis tuleb kiiresti sadulasse tagasi saada, kuid mitte kiirustades. Tol hetkel mul ei olnud mõte kordagi kohal, vaid mõte tiirles ainult diktsiooni ümber.

Eraldi andis meile tagasisidet ka Kalju. Ma kartsin seda tagasisidet. Kalju ei andnud mulle minu tehtu kohta head tagasisidet. Mis siis, et iga kriitika on hea ja sellest tuleb ainult õppida, siis aina rohkem hakkasin ma mõtlema, et kas ma olen valinud endale õige eriala.

Peale eksameid sõitsime kõik Tallinnasse, et alustada tööd Nuku teatri suvelavastusega „Kapteni Granti lapsed“, mille lavastas Vahur Keller. Meie kursuse ülesanne oli olla mass laval. Põhiliselt pidime tantsima. Meie koreograaf oli Renate Keerd. Need proovid ei olnud samuti kerged, sest õppimist oli palju ja Renate pigistas meist maksimumi välja. Selles lavastuses olid minu kursusekaaslasel Tanel Tingil ja minul peale massistseenide ka esimesed sõnalised rollid. Minul piirdus see siiski vaid kahe napi lausega, kuid sellegi poolest oli see väga suur asi ja tähendas mulle palju. Ikkagi mängida esimest korda professionaalsete näitlejatega ning omada sõnalist rolli. See oli ülimalt uhke tunne.

II ÕPPEAASTA

Teisele kooliaastale vastu minnes oli minu ülim entusiasm pisut raugenud. Seda entusiasimi oli, kuid mitte enam nii palju. Teine kurusus algas meil Anton Tšehhovi „Kajakaga“. Võtsin teadlikumalt enda jaoks suurema mahuga katkendi ja natukene väiksema mahuga katkendi. Suurema mahuga roll nõudis kõvasti peamurdmist. Ma ei suutnud endale ette kujutada seda kohta ja olukorda, milles minu tegelane oli. Kalju andis minule ja mu partnerile ülesande minna Paala järve äärde ja teha oma katkendiga seal proovi, sest teoses toimus minu valitud katkend järve ääres. Ilma igasuguse kahtluseta me seda ka tegime. Tundus, vähemalt mulle, et me saavutasime vaatamata linna mürale ja teistele inimestele selle, mille poole me olime pürgimas. Kuid Kaljule ette näidates ei suutnud ma realiseerida kõike seda, mis ma olin seal järve ääres saavutanud. Mingisugune tõrge tuli ettenäitamisel ette, iga kord. Ma ei usaldanud ennast. Ma sain sellest ise ka aru, kuid ei osanud kuidagi seda probleemi lahendada. Teine katkend, mille ma olin valinud, läks mul paremini. Need proovid läksid risti vastupidi eelmise katkendiga, mida ma eelnevalt analüüsisin. Ma suutsin endale ette kujutada olukorda, kus ma viibin ja mida mu karakter tahab. Ka Kalju ütles mingis proovis, et ta usub ja ma olen üllatuslikult selles rollis orgaaniline.

Nendeks eksamiteks pidime valima ühe koomilise teksti, mille valik õnnestus mul suurepäraselt. Selleks oli Andrus Kivirähki „13000 klimpi“. Juba esimesel lugemisel kuulsin ma Kalju naerupahvakaid ja ma sain kohe aru, et see on õige tekst. Tänu sellele tõusis mu enesekindlus ning esimest korda julgesin ma Kalju käest küsida, et mida üks või teine sõna võiks tähendada, mille tähendust ma ei teadnud. Ma nägin selle teksti harjutamisel väga palju vaeva ja see kajastus ka eksamitel. Tekkisid küll mõned puterdamised, kuid publik saalis võttis seda väga hästi vastu ja sellest mulle esialgu piisas.

Kuid üldine eksamite tagasiside oli vastupidine sellele, mida ma lavakõne ajal tundsin. Mulle rõhutati, et ma ei mõju laval orgaanilisena ja palju jääb jalgu ka diktsioon. Olen teinud suure töö ära, kuid tohutult pikk tee on veel minna. Kalju tagasisides sain ma jällegi

piki päid ja jalgu. Kalju küsis minult, et kas mu vanemad teavad, kuidas mul koolis läheb ja kas ma olen mõelnud eriala vahetamise peale. Ma teadsin, et mul läheb halvasti ja peas käisid tihti mõtted, et kas ma olen ikka õiges kohas. Kuid ma ei tahtnud veel alla anda.

Teise teatrikooliaasta jõuludel tegime Oleg Titoviga Ugala teatris jõululavastuse „Hiired on hiired“. See oli meie kursuse esimene lavastus, kus meil kõigil oli sõnaline roll ning lavastuses mängis ainult meie kursus. Lavastusprotsess ei alanud minu jaoks jällegi kõige lihtsamalt. Vaja oli palju tantse ja laule selgeks saada. Tantsud said ruttu selgeks, vähemalt mulle tundus nii. Oleg aga lihvis neid tantse kuni esietenduseni ja alati oli keegi või miski, mis segas Olegi ütlemaks, et tantsud on perfektsed. Laulmisega läks mul seevastu väga kaua aega. Ma ei tea, kas see oli närvilisus või kogenematus või hoopis midagi muud aga ma ei suutnud ennast usaldada. Kui ma pidin kellegi kogenenuma kõrval laulma, siis ma tabasin noote aga kui oli vaja üksi laulma hakata, siis ei vääriks see heli mitte kellegi kõrvu. Lavastusprotsessi algusest peale hakati mulle ette heitma, jällegi, et mu sõnadest ei saada aru ja tekst ei kostu. Ma hakkasin uuesti endaga tööd tegema. Ma ei teinud ju endaga konstantselt tööd, sest kui tuli vähegi kiitust, vajusin ma mugavustsooni ja arvasin, et nüüd on kõik korras ja rohkem pingutama ei pea. Kuid „Hiired on hiired“ etenduste lõpus andis Oleg meile tagasiside ja ütles, et ma olen tublisti arenenud. Tekstist oli lõpuks aru saada ja tekst kostis saali tagumisse otsagi. Oleg lisas, et kui ta mind lava kõrvalt jälgis, siis ta märkas, et ma ei tulnud hetkekski enda rollidest välja. See tegi mulle rõõmu.

Kevadsemestrit alustasime Tammsaare „Juuditi“ ja Gorki „Põhjas“ analüüsimisega. „Juuditit“ pidime ise analüüsima ja valima katkendid. Valisin endale jällegi kaks katkendit. Ma olen kogu aeg arvanud, et ma olen koomiline inimene, siis väljakutseks endale ma valisin mõlemast teosest välja katkendid ja rollid, kus oleks vaja pusida tõsisema rolliga. „Juuditist“ valisin välja Nimetu ja Olovernese. Nimetu rolli oli väga huvitav otsida. Minu parteriks oli Grete Jürgenson, kellega koostöö sujus väga hästi. Mulle tundus, et see katkend ei vajanud väga palju analüüsimist ja me leidsime, et me saame kohe püsti tõusta ja hakata tammuma. Me näitasime mitemeid kordi Kaljule seda stseeni ette ja alati ma lahkusin tunnist pahviks lööduna. Ma ei oleks unes ka tulnud selliste lahenduste peale nagu Kalju meile pakkus.

Teine katkend läks hoopis keerulisemalt. Meie koos partneri Liisu Krassiga nägime jällegi kõvasti vaeva, kuid minu olek laval mõjus jällegi kujutatuna. Ma ei osanud seda rolli läbi elada. Peale ühte ettenäitamist küll Kalju kiitis meid ja ütles, et me olevat tööd teinud, kuid

siiski ei olnud see veel see, mida oli vaja saavutada. Praegu tagantjärele mõeldes ma arvan, et ma lasin Liisul natuke liiga palju neid proove dikteerida. Ma pidasin Liisut üheks meie kursuse tugevamaiks näitlejaks, vähemalt hinnete põhjal, ja ma ei julgenud ega vist ka osanud oma sõna meie ühise katkendi jaoks öelda.

Omakorda väljakutse oli minu jaoks „Põhjas“, kus me valisime kursusekaaslastega välja stseeni, kus oli rohkem kui 2 tegelast. Selle stseeni tõsiseltvõetavaks rolliks ja kõige suuremamahulisemaks rolliks oli Satin. Enda mäletamistmööda tegime me selle stseeniga proovi igal vabal võimalusel, tuli ette isegi ööproove. Kuid ma ei suutnud saavutada enda püstitatud eesmärki. Selles katkendis oli koht, kus Satin pidi vihastama teist tegelaste peale. Jäädes enda ja lugeja jaoks ausaks, siis ma pean tunnistama, et ma ei saavutanud üheski proovis ega ettenäitamisel õiget emotsiooni. Miks ma siis proovis uuesti ja uuesti ei proovinud? Sest mul oli piinlik teiste ees, sest ma tundsin, kuidas teised on minust oma võimetega peajagu üle ja mul ei ole õigus oma suud lahti teha. Mõned korrad ma tõesti tegin suu lahti ja pakkusin midagi omaltpoolt, kuid see osutus valeks ja see tõmbas mind omakorda rohkem kinni. Pigem tegin ma suu lahti, kui oli vaja misanstseene sättida.

Tagasisides ütles Taago Tubin, millised stseenid talle kõikide seast silma hakkasid ja nende seas oli ka minu ja Grete stseen „Juuditist“. See tõi taaskord mind korraks maa peale tagasi, et äkki ei olegi kõik nii hull. Tegelikult ikka oli küll. Kalju tagasiside kohta on mul erialapärvikus kirjas ainult üks sõna ja see sõna ei vääri kirjamusta. Ta andis mulle selgelt mõista, et oleks aeg eriala vahetada. Mul oli peale seda tagasisidet väga keeruline periood. Mul polnud huvi mitte kellegagi suhelda ja isegi kui ma suhtlesin, siis tegin näo, et kõik oli väga hästi. Ma olin valmis minema ja võtma paberid koolist välja ja isegi veel enamat endaga tegema. Õnneks või kahjuks sain ma sellest üle. Ma teadsin, et see kool ja teater on minu õige koht ja mul läheb enda avamisega lihtsalt kauem aega, kui teistel. Ma otsustasin anda endale veel ühe võimaluse. Ja et see jäägu viimaseks.

Ees ootas suur suvi. Alustasime seda väikese perioodiga Tallinnas, kus toimusid erinevad töötoad, põhiliselt suunatud nukukunstile. Peale seda liikusime Rakverre, et alustada tööd Rakvere teatri suvelavastusega „Maailma parim küla“, mille lavastajaks oli Jaanus Rohumaa.

Nagu ikka, rõhuti algusest peale, et sõnadest ei saada aru. See süvenes veelgi, kui proovid liikusid õue. Siis ei saadud ühestki sõnast aru ja hääl ei kostunud publikuni isegi mikrite toel. Sellest olenemata tundis ma enda kursakaaslate ja Rakvere teatri näitlejate seas

mugavalt. Aga ikkagi oli mul siiani hirm eksida. Kui midagi läks valesti ja lavastaja seda tähele pani, siis tuli mulle äärmiselt suur pinge peale ja see lõi mu lukku. Väga huvitav oli jälgida kõrvalt, kuidas professionaalsed näitlejad tööd tegid. Kohati vaatasin lausa suu ammuli neid kõrvalt. Loomulikult panin ma midagi ka kõrva taha, kuid koheselt ma õpitud realiseerida ei suutnud. Ma arvan, et mul läks hästi ja ma jäin kellelegi silma, sest mind kutsuti Rakvere teatri jõululavastusse, milleks oli „Hansuke ja Greteke“.

Teise aasta lõpus anti meile ülesanne teha monolavastus. Tuli valida juhendaja, materjal ja nii edasi. Mina valisin teksti „Post Mortem“, mille on kirjutanud Liis Aedmaa. Enda juhendajaks palusin Rakvere teatri näitlejanna Tiina Mälbergi. Alustasin vaikselt tööd juba „Hansukese ja Gretekese“ proovide ajal. Rakveres alustasime Tiinaga teksti analüüsimist, sest hiljem polnud meil enam nii tihedalt võimalik kokku saada. Saime mingid kindlad teemad paika ja mänguruumi ning avastamist jäi mulle endale kuhjaga. Monolavastuse tegemise mõte tundus mulle väga meeldiv ja ma tundsin, et see on koht enda leidmiseks ja avamiseks. Ma sain teha proovi siis kui ma tahtsin ja mis põhiline, ma olin laval üksi ja ainult mina olen fookuses. Praegu selle üle mõeldes tundub see väga egoistlik mõte. Hakkasin vaikselt proove tegema ja sain aru, et see ei ole üldse nii lihtne, kui see alguses tundus. Raskusest olenemata mulle siiski meeldis üksinda pusida misanstseenide ja teksiga. Otsisin ise rekvisiite ja kohta, kus teha esietendus, mõtlesin valguse peale ja nii edasi. Kohati hakkas tekkima usk endasse. Ma eksisin üksi proove tehes väga palju ja ma arvan, et see prooviprotsess hakkas minusse sisendama, et ma ju võin eksida ja peangi eksima. Enne komisjonile ettenäitamist sain näidata juhendajale ainult korra oma „meistriteost“ ette. Tollal ma mõtlesin tõesti nii. Juhendaja suunas mind edasi ja andis märkusi, mida võiks paremini teha. Võtsin neid kuulda ja püüsin edasi. Enne komisjoni näitasin veel eraldi ka Kaljule ette. Ma ei tea, kas see oli hea või halb märk aga Kalju küsis minult ainult ühe küsimuse ja läks minema. Tal ei olnud tõesti rohkem küsimusi. Ma võtsin seda kui head märki, sest ma ju arvasin, et ma olen saanud hakkama šedöövriga. Tegin veel viimase ööproovi ja järgmine päev näitasin komisjonile. Ma olin lava taga ja kuulsin, kuidas komisjon saali istus. Sel hetkel ma tundsin, kuidas suu läks kuivaks, peopesad hakkasid higistama ja närv imbus vaikselt mulle kerre. Ma sain kohe aru, et nüüd läheb kõik vastupidiselt sellele, kuidas ma olin päev varem Kaljule näidanud. Ja läkski. Kõik, mis ma olin saavutanud, kõik detailid, fakti hindamised, nüasid, diktsioon oli lennanud vastu taevast. Ma sain hindeks C. Ma ei olnud sellega üldse rahul. Ma olin teatrikooli kolmandal aastal ja see ei olnud koht, kus saada C-sid, ammu oli aeg juba saada A-sid ja B-sid. Aga

hinded hinneteks, ma arenesin tohutult selle lavastusprotsessiga. Järgnevates tegemistes ma tundsin, et minus on julgus eksimaks.

SEMINARITÖÖ

Ma valisin enda seminaritöö teemaks „Pantomiimi vajalikkus teatrikoolis“. Miks selline teema? Selline teema, sest me olime saanud kogu kursusega Aleksander Eelmaalt pantomiini tunde. Need hakkasid mulle koheselt meeldima ja ma isegi arvasin, et pantomiin võiks olla asi, mis tuua suuremat Eesti teatrimaastikule tagasi. Kuid nagu kõiki teisi töötubasid, saime ka seda töötuba ainult veidi keeleotsaga maitsta. Aga mingisugune suurem huvi kui eelmistest töötubadest jäi mulle sisse. Selline teema ka sellepärast, et nendes töötubades sain ma kuidagi sujuvalt ja lihtsalt oma kujutluspildi tööle. Esimesel kahel kooliaastal oli mul sellega keeruline ja ma soovisin uurida, et miks erialatundides tehtu ja pantomiimi töötoas tehtu minu jaoks nii palju erinesid. Seminaritööd pidasin ma nelja kooliaasta raskeimaks katsumuseks. Mulle ei ole kunagi meeldinud teoreetilisi esseesid, referaate jms teha. Eriti ei meeldinud mulle neid teha sellise loova eriala puhul. Ma ei taha üldse väita, et need ei oleks olnud vajalikud, lihtsalt ma ei suutnud ennast kontseptsioneerida nendele. Erinevate materjalide otsimine osutus raskeks. Aga iga kord, kui ma midagi leidsin, pakkus see mulle väga huvi. Keeruliseks tegi asja ka see, et enamus materjale oli inglise keeles. Ma saan küll keelest aru, aga erialaspetsiifiliste sõnade lugemine võõras keeles ei olnud lihtne. Küll aga viis Garmen Tabor mind uuesti kokku Aleksander Eelmaaga. Kohtusime Eesti Draamateatris. Vestlus kestis päris pikalt ja Aleksander Eelmaa tutvustas mulle põhjalikult pantomiimikunsti ning näitas ühte videot pantomiimist, kus ta ise oli ammu osalenud. Me võtsime selle video põhjalikult pausidega läbi ning Aleksander kommenteeris iga oma liigutust selles videos. See oli kogu seminaritöö kirjutamise juures kõige suuremaks abiks. Kuigi seminaritöö kokkuvõttes ei tulnud kõige parem, hindeks D, siis sellest õppisin ma väga palju ja mööda külgi need teadmised maha ei jooksnud.

LAVASTUSED

1. Rullnoka roll kuuldemängulavastuses „Eestluse elujõust“

Autor: Indrek Koff

Stsenarist, lavastaja ja muusikaline kujundaja: Taago Tubin

Helirežissöör: Külli Tüli

Osades: TÜVKA teatrikunsti 11. lend, Taago Tubin ja Kalju Komissarov

Esietendus ERR Raadioteatris 27. veebruaril 2016

Kolmandal teatrikooli aastal hakkasime tegema oma esimest diplomilavastust, milleks oli kuuldemäng „Eestluse elujõust“. Selle lavastajaks oli Taago Tubin. Audioteatriga ma ei olnud varem kordagi kokku puutunud. Ma ei olnud varem isegi vist kuulnud ühtegi. Esimesel kohtumisel lasi lavastaja mõningaid erinevaid kuuldemänge, mille lavastajateks ta oli olnud. Neid oli väga huvitav kuulata, sest kõik mis oli vaja minu silmade ette luua, seda tehti vaid sõnadega. Ja see toimis. Ja nüüd oli vaja teha minulgi sama. Olles teadlik enda puhul sellest, et minu diktsioon ei olnud parimas vormis, siis ma kõhklesin, et ma suudan selle ülesande korralikult täita. Lavastaja andis mulle rolli, millega töö ei vajanud eriti suurt pingutamist. Selleks oli rullnokk. Ma olin ju enne teatrikooli ise olnud üks suur rullnokk ja kogu see teema oli mulle väga tuttav. Lisaks oli mul palju sõpru, kes on siiani rullnokad ja kelle pealt oli võimalus õppida. Juba esimesel lugemisel tabasin ma kõnemaneeeri ning mingeid õigeid emotsioone ja tänu sellele jäi rohkem aega keskenduda diktsioonile. Lavastaja palus meil kõigil oma repliike harjutada nii, et igat repliiki oleksid valmis esitama kolme erineva emotsiooniga. Kodus harjutades sain ma need kolm emotsiooni kätte. Kuid kui läks salvestamiseks, siis ma suutsin realiseerida selle, mida ma olin kodus kätte saanud. Kuid mingi kirss tordile jäi mul panemata. Ma ei tea, kas lavastaja ja helirežissöör ka nii tundsid, kuid mina näitlejana sain kohe aru, et ma oleks saanud paremini teha. Tundsin, et palju mänguruumi oli ikka veel diktsiooni taga kinni.

2. Hansukese roll lavastuses „Hansuke ja Greteke“

Autor: Vennad Grimmid

Lavastaja: Üllar Saaremäe

Kunstnik: Kristi Leppik

Muusikaline kujundaja: Siim Randla

Osades: Indrek Apinis, Silja Miks, Märten Matsu, Natali Lohk, Anneli Rahkema,

Peeter Rästas

Esietendus 7. detsember 2015 Rakvere teatris

Mul oli kaks mõtet, kui mind „Hansukese ja Gretekese“ proovidesse kutsuti. Esiteks, et kas ma olen lihtsalt teistest parem või et ma näen noor välja ja sobin Hansukese rolli väga hästi. Ma kaldusin rohkem esimest arvama. Hirm oli „Hansukese ja Gretekese“ proovidesse minnes suur, sest ühtegi minu kursusekaaslast enam minuga ju ei olnud. Ma kohanesin õnneks kiiresti. Tänu Rakvere teatri näitlejate sõbralikule ja toetavale suhtumisele muutusin ma lõpuks avatumaks. Mul oli kanda selles lavastuse suur roll ja ma pidin endast pigistama kõik välja. Mulle meeldis kogu selle protsessi juures, mida ma ei ole teiste lavastusprotsesside puhul täheldanud, et ma suhtusin lavastajasse kui sõpra, mitte kui lavastajasse. Ma arvan, et see tunne oli vastastikune. Tänu sellisele sõbrasuhtele julgesin ma aina rohkem ja rohkem eksida. Kui eelnevalt on olnud mul tunne, et kui ma eksin, siis kõik teised vaatavad selle peale viltu, siis „Hansukese ja Gretekese“ proovides võeti minu eksimust kui nende enda eksimust ja koheselt hakati seda kõik koos lahendama. See oli äärmiselt meeldiv ja mind arendav kogemus. Rolli leidmisel ei olnud palju raskusi. Hansuke oli veidi alatoidetud, nukker ja kohati totu laps ja selle lahendamine ei nõudnud ega vajanud erilist tuumafüüsikat. Üllataval kombel ei tehtud minu diktsiooni kohta märkusi. Suures osas olid kõik saalid välja müüdnud ja see oli meeldiv. Ma sain näidata nii paljudele inimestele, milleks ma tegelikult võimeline olen. Ma olin saavutamas suurt enesekindlust.

3. Lamme roll lavastuses „Thijl Ulenspiegel“

Autor: Grigori Gorin

Lavastaja: Üllar Saaremäe

Kunstnik: Kristi Leppik

Koreograaf: Oleg Titov

Helilooja: Olav Ehala

Helikujundaja: Vootele Ruusmaa

Muusikajuht: Peeter Konovalov

Lavavõithus: Hellar Bergmann

Tõlkija ja laulusõnade autor: Priit Aimpla

Osades: TÜVKA teatrikunsti 11. Lend

Meie esimene diplomilavastus. Ainult meie kursuse tudengid ja Rakvere teater. Lavastajaks Üllar Saaremäe. Plaanis oli teha „West Side Story“, kuid erinevatel põhjustel jäi see tegemata. Valik langes „Thijl Ulenspiegeli“ kasuks. „Thijl Ulenspiegel“ on muusikal, kui meie nimetasime selle naljatledes draamaetenduseks muusika ja tantsudega. Üllar Saaremäe usaldas mulle magusa rolli, Thijli parim semu Lamme. Olin rolliga väga rahul ja jällegi võtsin palju mängu just enda pealt. Selle rolliga tööle asudes ma endale enam midagi andeks ei andnud. Ma andis endale kõvasti piitsa ja präänikust ma võisin ainult unistada. Kuna lavastus koosnes mitmetest lauludest ja tantsudest, siis tööd oli palju. Lauludes, kus ma pidin laulma nõ koori osa, ei olnud mul väga suuri raskusi, sest lauljadmehed oli mu kõrval ja nende pealt oli lihtne viisi ja noote tabada. Väga suuri raskusi oli laulus, mida ma esitasin koos Karl Robert Saaremäega, kes mängis lavastuses Thijli. Meie lauluõpetaja, Peeter Konovalov, ütles mulle pea igas proovis, et ma usaldaksin ennast ja laula neid laule nii, nagu neid laulaks Lamme. Seda oli tohutult keeruline saavutada. Ma ei saa praegugi öelda, hetkel, kus meil on juba palju etendusi selja taga, et ma usaldaksin ennast lauldes seda laulu. On olnud üksikuid kordi, kui see laul on puhtalt välja tulnud, kuid ma ei ole saanud aru, mida ma oleksin tol hetkel paremini teinud. Tantsuproovides seevastu läks kuidagi lihtsamalt. Vaatamata suurele füüsilisele koormusele, suutsin ma täita koreograafi antud ülesandeid. Koreograafiks oli Oleg Titov.

Kes Olegi tunneb, siis teab, et Oleg ei halasta. Seda ei muutnud ka „Thijl Ulenspiegeli“ proovid. Aega läks aga asja sai.

Huvitaval kombel ei tehtud selle lavastusprotsessi jooksul mulle lavastaja poolt ühtegi märkust diktsiooni osas, sest ma tundsin vahel, et ma ei saa isegi oma tekstist aru. Ma tundis alati rahuldust ja et ma olen midagi saavutanud, kui tagasisides ei tehtud minu diktsiooni kohta ühtegi märkust.

„Thijl Ulenspiegeli“ protsess oli mulle siiani kõige pingelisem ja emotsionaalsem aeg. Ma andsin endast kõik, et ma paistaksin silma ja et ma saaksin pakkumise tulla kuhugi repertuaariteatrisse tööle, sest see oli minu püstitatud eesmärk. Aga väga raske oli anda endast kõik, kui inimesed su ümber üritavad ikka veel kergelt läbi saada. Ühel hetkel oli mul suur tahtmine kogu see tunnetepundar endast välja lasta, karjuda kõigi peale ja nii edasi, kuid õnneks läks see üle ja suuremat draamat ei tulnud.

Selles lavastuses sain ma palju tagasisidet nii enda tuttavatel kui võõrastelt. Peale esietendust ja peale mõningaid etendusi tuli mulle esialgu tuttavatel palju kirju *Facebooki*, öeldes, et üllatus mind laval nähes oli suur ja neile meeldis, mida ma olin korda saatnud. Peale ühte etendust korraldati vestlusring, kus Erni Kask küsis minu, Grete Jürgensoni, Eduard Tee ja Oleg Titovi käest erinevaid küsimusi kooli lõpetamise ja teatri kohta. Kes publikust viitsisid ja tahtsid kuulama jääda, said vajadusel sõna küsida meilt midagi või avaldada arvamust lavastuse kohta. Ühel hetkel sai sõna üks vanem proua ja avaldas tunnustust minule, öeldes et mina olin selles lavastuses tema vaieldamatu lemmik. Ma olin tohutult õnnelik, sest ma olin suutnud lõpuks kedagi liigutada.

4. Peter Augustus Duchene roll lavastuses „Mustkunstniku elevant“

Autor: Kate DiCamillo

Dramatiseerija: Kiti Põld

Lavastaja: Sander Pukk

Kunstnik: Annika Lindemann

Helilooja: Urmas Lattikas

Helikujundaja: Mikk Mengel

Videokujundaja: Lauri Urb

Valguskujundaja: Kalle Karindi

Tõlkijad: Elise Nikonov, Kiti Põld

Osades: Martin Tikk/Märten Matsu (TÜ VKA), Liisu Krass/Grete Jürgenson (TÜ VKA),

Liivika Hanstin/Tiina Tõnis, Jevgeni Moissejenko/Mihkel Tikerpalu, Kadri Kalda/Laura

Nõlvak, Taavi Tõnisson/Anti Kobin

Esietendus: 4. Detsember 2016 NUKU teatris

Peale „Thijl Ulenspiegelit“ suundusin Tallinnasse, NUKU teatrisse jõululavastuse proovidesse. Trupist ma teadsin ainult osasid, kellega olime koos mänginud „Kapten Granti lastes“. Teised olid mulle võõrad ja võõras oli ka lavastaja, Sander Pukk. Esimeses lugemisproovis jättis lavastaja mulle ülbe mulje ja mulle tuli hirm peale, et mis järgmistes proovides küll saama hakkab. Ma pigutasin väga, et mu sõnadest oleks aru saada, sest tekst oli mulle uus ja tihtipeale valmistas uue teksti lugemine raskusi. Õnneks oli kogu see hirm tühipaljas eksitus, sest Sander Pukk oli väga huvitav ja omamoodi lavastaja. Temaga koos töötades avasin ma endas mingid uued tahud, millest mul polnud aimugi.

Näitlejate trupp oli suur, kaks koosseisu oli. Minu kursuselt olid minuga veel Liisu Krass ja Grete Jürgenson, kes olid omavahel duublis ja minu duubliks oli Martin Tikk. Meile Martiniga langes osaks suur vastutus, kuna meie saime peaosa.

Selle lavastusprotsessi juures oli mul asju, mis mulle ei meeldinud ja mis oli mulle natukene uus. Uus oli minu jaoks see, et ükski proov me ei kinnistanud seda, mida me olime proovi lõpuks saavutanud. Me hakkasime proovi alguses stseeniga pihta ning utreerides, peale esimest lauset hakkas kõik järgnev muutuma ning eelmisel päeval

saavutatust ei jäänud lõpuks midagi alles. Lavastus oli hästi tehniline ja kõik liikumised ja märgusõnad olid fikseeritud. Peale selle, ei olnud lavastaja tihti rahul dramatiseeringuga ja peaaegu igas proovis me muutsime teksti ja seetõttu oli raske proovides olla, kui tekstiraamat on kogu aeg käes. See ei andnud mulle vabadust mängimiseks. Pidevad muutused jõudsin lõpuks selleni, et esimese läbimänguni jõudsin mina alles kontrollitud olukorras. Sellist kiirustamist, et esietenduseks lavastus valmis oleks, ei ole mina enda „näitlejakarjääris“ veel kogunud. Täielik teadmatus valitses mu kehas, lava taga olles pidin rassistama ajusid, et milline stseen järgmisena tuleb. Aga õnneks oli lavastaja suhtumine nii rahulik ja lahe ning ta sisesendas meile noortele, et muidu oleks ju igav, kui kõik oleks ammu valmis. Ma võtsin sellise suhtumise üle ja kõik lahenes täpselt nii, nagu ta pidi laheneda. Lõppkokkuvõttes jäin ma enda esitusega rahule ja nii palju, kui ma tagasisidet kuulsin, siis minu lahendatud roll pakkus publikulegi elamusi. Adekvaatseks tagasisideks pidasin võõraste inimeste kriitikat minu esitusele.

5. Küüliku roll lavastuses „WONDERLAND“

Lavastaja: Dayana Zagorskaja

Laval : Karin Lamson, Märten Matsu, Jaune Kimmel, Martin Tikk,

Stella Kruusamägi, Karl Kask, Karl Robert Saaremäe, Tanel Ting, Grete Jürgenson

Valguskujundus: Jari Matsi

Helikujundus: Vootele Ruusmaa

Heli: Robert Suun

Eriline tänu: Getter Meresmaa, Anna Rosalie Uudre, Marie Anett Heinsalu, Liisa Liksor

Esietendus: 7. veebruaril 2017 Viljandis Lennukitehases

See lavastus oli mul järjekordne diplomilavastus, kuid selles lavastuses ei osalenud tervet meie kursust. Lavastaja Dajana Zagorskaja oli teksti loomisel kasutanud teoseid „Pidu katku ajal“ ja „Alice imedemaal“ ning sinna juurde lisas ta omakorda näitlejate kirjutatud esseed isiklikel teemadel ja kogu kupatus sai nimeks „Wonderland“. Võin julgelt öelda, et see lavastusprotsess muutis mind nii inimesena kui näitlejana väga palju. Kui tavaliselt käin ma ringi lai naeratus näol, siis siin oli vastupidi. Mul olid mõtte tihti ainult lavastusel ja ma proovisin päriselus läbi elada seda, mida ma peaksin laval tundma. Sellest tulenevalt oli ma tihti teistega veidi tõrksam. Rollide jaotamisel sain mina Küüliku rolli ning Dajana rõhutas, et see ei ole kõige lihtsam. Ma pusisin ja pusisin selle rolliga ja ma arvan, et ma ei saanudki seda valmis. Üllatav oli minu jaoks tolles protsessis, et lavastaja tegi mulle imelikult vähe märkusi, mida ma olin pidevalt eelnevalt, eriti esimesel kahel kooliaastal, saanud. Sõnagi ei tulnud märkusi ei diktsiooni ega hääle kostvuse koha pealt. Rolliloomes seisukohalt sain ma pigem suunavaid näpunäiteid, kuidas asja huvitavamaks muuta. Ma ei olnud sellega üldse harjunud. Peale esietendust ma küsisin lavastaja käest, et miks ta mulle üldse märkusi ei teinud ja ta vastas, et polnud vaja, ma tegin kõik suurepäraselt. Ma olin ju harjunud ainult vastu näppe saama ja kiitust ma polnud peale „Thijl Ulenspiegeli“ proovide üldse saanud. Ma ei osanud selle tundega kuidagi harjuda. Aga peas käis siiski mõte, et kas ma tõesti olen nii palju arenenud, et mulle ei tehta mu mängus enam üldse märkusi. Ma ei tahtnud seda uskuda.

„Wonderland“ tekitas minu kahetisi tundeid. Mulle meeldis seda mängida, see oli täpselt selline võima noortejõuga lavastus, mille peab igäüks teatrikoolis ära tegema. Teisalt

hakkasid tekkima minus pinged, kui mind hakkasid puudutama organisatoorsed küsimused. Kuna mul läks selle rolliga väga keeruliseks, siis ma ei suutnud ja ei tahtnud üldse keskenduda organiseerimisele, sest mul oli niigi mõtteid ja ülesandeid, mis käisid mul üle jõu. Nii vaimselt kui füüsiliselt oli see lavastusprotsess väga kurnav, eelkõige seepärast, et aega esietenduseni oli minimaalselt ja meil olid proovid iga päev. Aga see oli vajalik, sest vähemalt oli mul tööd ja ma tegin seda, mis mulle meeldis.

6. Erinevad rollid lavastuses „Kellavärgiga apelsin“

Lavastaja: Ringo Ramul

Kunstnik: Annika Lindemann

Koreograaf: Sylvia Köster

Muusikaline kujundaja: Vootele Ruusmaa

Valguskujundaja: Märt Sell

Tõlkija: Klaas Meltsas

Osades: Grete Jürgenson, Märten Matsu, Getter Meresmaa, Karl Robert Saaremäe, Karl Sakrits, Eduard Tee, Martin Tikk, Tanel Ting

Esietendus: 8. juunil 2017 Rakveres Nortsu angaaris

Aasta 2017 aprilli keskpaigas alustasime tööd viimase diplomilavastusega, milleks oli Anthony Burgess'i „Kellavärgiga apelsin“. Selle lavastuse käigus tehtut ei saa ma väga analüüsida, kuna lõputöö kirjutamise käigus ei ole lavastus jõudnud esietenduseni. Küll aga ma analüüsin ennast nii palju, kui on võimalik.

Kuuldes, et lavastaja Ringo Ramul on palunud mindki mängima tema diplomilavastuses, tõi mulle esialgu judinad peale. Tegemist on ikkagi väga suure ja raske materjaliga, üldsus teab seda materjali läbi väga tuntud filmi, mis kuulub kindlasti filmiklassika hulka. Peale selle ei ole seda materjali Eestis kordagi lavastatud. Kuna tegelasi on selles materjalis palju, siis said kõik, peale Tanel Tingi, sest temale osutus au saada peaosa, endale mitu erinevat rolli. Eks see alguses tundus kõik hirmuäratav, et kuidas ma suudan tulevikus proovides kõikidele oma rollidele keskenduda. Aga polnud see asi midagi nii hull, kui ma arvasin. Kõikide nende rollide puhul saab lasta fantaasial vabalt lennata. Minul on kokku kuus rolli ja siia maani on olnud paras pusimine, et kõik rollid saaksid erinevad. Olen püüdnud lahendada rolle nii, et ma ei peaks võtma väga palju enda pealt. See on olnud raske ja siiani ma olen lahendanud rolle võttes paljuski siiski enda pealt. Muret valmistab mulle siiski ka mu diktsioon, nagu ikka. Ruum, kus me praegu proove teema ja kus etendus välja tuleb, on üks tohutu angaar ja kõik öeldu selles ruumis kajab. Seetõttu peab kümme korda rohkem pingutama sõnade välja artikuleerimisel ja mitte minna selle juures fosseerima. Praeguseks lavastaja pole selle kohta veel märkusi teinud. Ju tal on vaja

tegelaste omavahelised suhted ja misanstseenid paika panna ja siis asuda detailide juurde. Kuid esietenduseni on veel aga ja ruumi otsimiseks ja probleemide lahendamiseks on.

Selles lavastuses on ka laule ja tantse. Oleme juba mõningaid lauluproove teinud ja minu õnneks on lauluõpetaja ja helilooja Vootele Ruusmaa ja lavastaja öelnud, et puhtalt ei pea siin lavastuses laulma, oluline on emotsioon. Õnneks ma olen selle emotsiooni kätte saanud ja tolles kontekstis sobib see kõik kokku kenasti. Tantsud valmistavad seevastu muret. Neid ei saa isegi vist tantsudeks nimetada, pigem rütmilisteks liikumisteks. Keeruline on hetkel veel aru saada kõikidest nendest rütmikombinatsioonidest, sest rütmi tehes on vaja keskenduda veel sajale muule asjale. Aga küll see kõik ka minuni jõuab, vara on veel alla anda.

Praeguse hetkeni oleme proove teinud minu jaoks natuke teisiti. Me teeme ühe stseeni läbi ja seejärel annab lavastaja tagasisidet, et kuidas oli ja mida peaks parandama. Ma ei ütle, et see on vale lähenemine aga mulle on see natukene uus ja harjumatu. Mina olen harjunud tegema proove nõ samm – sammuga, et teeme stseenide sees pause ja võtame tagasi jne. Aga eks igal lavastajal on oma stiil ja näitlejal tuleb sellega harjuda.

Lavastaja Ringo Ramul palus mul selle lavastuse jaoks eufoniumil üks lugu selgeks õppida. Ilma igasuguse mõtlemiseta ma olin nõus. Mis siis, et ma ühtegi pilli mitte kunagi mänginud pole, siis selline väljakutse oli mulle väga meeltemööda. Ikkagi viimane diplomilavastus ja nüüd ei tohi endale enam mingeid piire seada. Praeguse hetkeni, kus esietenduseni on veel napilt alla kuu aja, siis ma võin öelda ja olen kuulnud ka teistelt, et ma olen valmistanud suure üllatuse. Nii lühikese aja jooksul õppida puhkpill nii kaugele nagu ma olen praegu õpingutega jõudnud, pidi olema märkimisväärne. Ka mulle on tulnud see üllatusena.

KOKKUVÕTE

Hetkel, kus lõpetamiseni on veidi üle kuu aja, võtab tagasivaatamine neljale aastale natukene härdaks küll. Nii palju on korda saadetud, nii palju on jäänud korda saatmata. Tagantjärele mõeldes oleks saanud ju kõike nii palju paremini teha. Aga see selleks.

Ma olen ülimalt tänulik kõigile, kes mind sellel teekonnal aitasid ja kellel minusse usku oli. Kui ma näitlejana ei ole arenenud, siis inimesena olen ma võrreldes esimese koolipäevaga täiesti teine inimene. Võin ühe eesmärgi saavutamiseks lugeda, sest sisseastumiseksamitel kirjutatud essees „Miks teater“ soovisin, et ma teeksin endas mingeid muutusi ja alustaksin uut elu. Eks see näitlejate areng jääb otsustamiseks teistele inimestele, kes on mind sel teekonnal kõrvalt jälginud.

Kui ma praegusel hetkel küsin endalt, et „Miks teater“, siis ma vist oskan vastata küll. Sellepärast, et ma ei pea saama teatris täiskasvanuks. Nii palju kui ma oskan, siis ma saan proovida seda maailma natukenegi paremaks muuta. Ja teater sellepärast, et see tähendab minu jaoks unistuste täitumist ja ma saan enda üle uhke olla. Ma lõpetaksin kogu selle eneseanalüüsi ühe mu lemmikuma tsitaadiga, Jim Ashilevi raamatust „Armastuskirju teatrile“. „Hohoo! Sentimentaalsus to the max! Palun väga. Võta see sentimentaalsus ja pista see omale perse! Ma armastan sind, raisk“. Ma küll enda arvates ei muutunud sentimentaalseks aga mulle tundub, et see tsitaat sobib siia lõppu.

KASUTATUD KIRJANDUS

Matsu, Märten 2013 – 2017. *Erialapäevik*

SUMMARY

This paper titled „My Life in Art“ is an essay, where I analyze my four years in theatre school. The first two paragraphs are my self-examination over first two years, the third paragraph is little review how I managed to deal with my theoretical writing. Next paragraphs are analysis of my roles in the third and fourth year of theatre school. In the end I summarize my paperwork, look at what I have learned and answer the question „Why theatre?“

LIHTLITSENTS

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ **Märten Matsu** _____

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 15.12.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose

_____ **MINU ELU KUNSTIS** _____,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

_____ **Taago Tubin** _____,

(juhendaja nimi)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,

sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 19.05.2017 (kuupäev)